

MIKKELIN KAUPUNKIKONSERNIN HANKINTASÄÄNTÖ

Yleistä

Kaupunkikonsernin hankintasääntö on Mikkelin kaupungin ja kaupunkikonsernin yhteinen hankintasääntö. Hankinnalla tarkoitetaan kaikkea Mikkelin kaupungin ja kaupunkikonsernin (jatkossa konserni) varoin hankittavaa palvelua tai hyödykettä. Hankintalaki edellyttää myös kynnysarvot alittavien hankintojen (ns. pienhankinnat) toteuttamista hankintalain peruseriaatteiden mukaisesti (avoimuus, syrjimättömyys, tasapuolisuus ja kohtuullisuus). Mikäli konserniyhtiö ei täytä hankintalain hankintayksikön määritelmää eikä siihen siten sovelleta hankintalakia, tulee yhtiön noudattaa kaupunkikonsernin hankintasääntöä ja hankintalain peruseriaatteita soveltuvin osin.

Hankintatoiminta

Kaupunginhallitus on hyväksynyt toimintamallin, jossa kaupungin hankintatiimi ohjaa ja koordinoi kaupungin hankintatoimintaa. Hankintatiimi päivittää tarvittaessa yleisistä periaatteista johdettuja yhteisiä kriteerejä, kaupungin sisäistä hankintaohjetta ja laatii työkalut hankintojen erityispiirteiden tunnistamista varten. Hankintojen erityispiirteiden tunnistaminen (mm. yritysvaikutusten arviointi) on hankintojen yleisten periaatteiden käytäntöön viemisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Ennen hankintasäännön päivittämistä muutosehdotukset käsitellään kaupungin ja konsernin hankintatiimeissä. Hankintatoiminnan yleisten periaatteiden päivittämisestä ja hankintasäännön muutosten hyväksymisestä päättää kaupunginhallitus.

Tukipalvelut

Hankintapalvelut

Hankintapalvelut vastaa keskitetystä kaupungin kilpailutuksesta, hankinnasta, hankintasopimuksista, hankintaan liittyvistä koulutuksista ja asiantuntijapalveluista sekä hankintojen kehittämisestä myös kaupunkikonserni huomioon ottaen. Keskeisintä Mikkelin hankintatoiminnalle ja sitä suorittaville organisaatioille on nähdä kaupunki ja konserni kokonaisuutena.

Kaupungin ja konsernin organisaatioiden tarvitsema palvelu- ja materiaalihankinta tulee olla siten suunniteltu ja järjestetty, että organisaatiossa ei tapahdu päällekkäistä tai hallitsematonta hankintaa tai kilpailuttamista. Hankintatoiminta ei saa toimia kaupungin tai konsernin etua, eikä alueen kokonaistaloudellista etua vastaan. Tavoitteena on lisätä hankintatoimintaan liittyvää yhteistyötä ja yhteishankintoja konsernissa.

Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy

Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy tarjoaa kaupungille ja konserniyhtiöille tukea hankintatoiminnan kehittämiseen, kouluttamiseen ja hankintojen valmistelun tukemiseen liittyvää hankinta-asiantuntijapalvelua. Tukipalvelu on kaikkien Mikkelin konserniorganisaatiossa hankintoja valmistelevien ja toteuttavien asiantuntijoiden käytettävissä.

Hankintojen yleiset periaatteet

Yhteiset periaatteet määrittelevät konsernin hankintastrategian eli hankintatoiminnalle kaupungin strategista tavoitteista johdetut toimintaa ohjaavat periaatteet. Yhteiset kriteerit yhtenäistävät tarjouspyynnöissä tarjoajilta vaadittavia vähimmäisvaatimuksia sekä tarjouspyynnöissä arvioitavia kriteerejä. Tavoitteena on yhtenäistää hankintatoiminnan käytäntöjä, toimintamalleja ja tavoitteita, sekä lisätä avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja vuoropuhelua hankintatoiminnan toteuttamisessa.

Hankintatoimintaa ohjaavat yleiset periaatteet ovat seuraavat:

1. Hankinnat toteutetaan aina konsernin hankintasäännön mukaisesti

2. Konsernissa käytetään vuorovaikutteista, avointa hankintojen valmistelutapaa
 - Hankintojen valmisteluun kiinnitetään riittävästi huomioita ja resursseja. Yritysten osaaminen ja potentiaali hyödynnetään jo hankintojen valmisteluvaiheessa. Palvelujen käyttäjien ja asiakkaiden näkökulma huomioidaan erityisesti palveluhankinnoissa. Vuorovaikutteisuus ulottuu hankinnan suunnittelun ja läpiviennin kaikkiin vaiheisiin, myös kaupunkiorganisaation sisällä.
3. Paikallisten yritysten kilpailumahdollisuudet huomioidaan
 - Paikallinen yritystoiminta ja sen erityispiirteet huomioidaan hankinnan kriteerien määrittelyssä.
4. Hankintojen yksikkökokoja ei kasvateta tarpeettomasti
 - Yhden toimittajan toive ei saa olla määräävänä tekijänä hankinnan valmistelussa. Hankintojen yksikkökokoja pienennetään hyödyntämällä monituottajamallia, työnjohtomallia ja osahankintoja. Suurissa hankinnoissa huolehditaan, että hankinta ei tarpeettomasti edistä keskittymistä ja siten vähennä kilpailua markkinoilla.
5. Hankintojen erityispiirteet tunnistetaan järjestelmällisesti ja tunnistamisen tueksi tuotetaan työkalut ja ohjeet
 - Työllistämismallin käyttöä työintensiivisissä hankinnoissa lisätään käyttämällä prosentuaalista tai lukumääräistä työllistämismallia. Hankintakohtainen työllistämismallin hyödyntäminen suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä työllisyyspalveluiden kanssa.
 - Hankintojen innovatiivinen potentiaali huomioidaan. Hankintatoiminta valjastetaan palvelemaan kaupungin kehittämistavoitteita. Hankintatoiminnassa huomioidaan myös mahdollisuudet kehittää tarjoavien yritysten liiketoimintaa ja tuotteita tai palveluja. Innovatiivinen potentiaali johtaa innovatiiviseen hankintatapaan tai -menettelyyn.
 - Hankintojen aluetaloudelliset ja kokonaistaloudelliset vaikutukset arvioidaan, ja yli 200 000 euron hankinnoissa tehdään hankinnan taloudellisten vaikutusten selvitys.
 - Yritysvaikutusten arviointi tehdään järjestelmällisesti. Hankintailmoitusta ja/tai tarjouspyyntöä ei saa julkaista ennen kuin hankinnan yritysvaikutusten arviointi on tehty.
 - Hankintojen potentiaali kestävän kehityksen ja kiertotalouden edistämiseksi tunnistetaan.
6. Sopimuskumppaneiden yhteiskunnallisten velvoitteiden hoitamisesta varmistetaan tilaajavastuulain edellyttämällä tavalla
 - Tämä koskee rakennusurakoita ja palveluhankintoja, joiden ennakoitu arvo on yli tilaajavastuulaissa määritellyn arvon (9 000 € alv 0 %) tai jos palvelu on kestoltaan vähintään 10 päivän työsuoritus ja työ tehdään tilaajan työtiloissa tai työkohteessa ja se liittyy tilaajan toiminnassa tavanomaisesti suoritettaviin tehtäviin tai kuljetuksiin
 - Toimittajien tilaajavastuutiedot tarkistetaan ennen hankintasopimuksen tekoa ja säännöllisesti sopimuskauden aikana 12 kuukauden välein.
 - Tarkistettavia tietoja ovat mm. ennakoperintä- ja työnantajarekisteriin sekä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin kuulumisen, todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus ja mahdollinen verovelkaa koskeva maksusuunnitelma, työntekijöiden eläkevakuuttaminen, sovellettava työehtosopimus tai keskeiset työehdot, työterveyshuollon järjestäminen sekä työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen ottaminen.
7. Kaikissa hankintasopimuksissa tulee kuvata sopimuskauden aikainen valvonta, seuranta ja sanktiot
 - Hankittavien palvelujen ja tuotteiden laatua valvotaan ja seurataan sopimuskaudella hankintasopimuksella kuvattavalla tavalla. Laatupoikkeamista määrätään sanktiot, jotka ovat suuruudeltaan sellaisia, että ne kannustavat hyvään toimintatapaan ja joiden tarkoituksellinen aiheuttaminen toimittajan taholta ei ole kannattavaa.
 - Kaikista hankinnoista tehdään allekirjoitettu hankintasopimus, pois lukien kertahankinnat, joista pyydetään tilausvahvistus.

Kestävän kehityksen ja kiertotalouden huomiointi kaikessa hankintatoiminnassa

Mikkelin kaupungin kaupunkistrategiassa ja sitä toteuttavissa erillisohjelmissa on jo pidemmän aikaa ollut kestävään kehitykseen, kiertotalouteen ja vihreän siirtymään liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Kaupungin ja kaupunkikonsernin hankinnoilla on niiden edistämisessä keskeinen rooli.

Suuri osa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnoista ja palveluista järjestetään hankintojen avulla. Tästä syystä hankintatoiminta on valjastettava strategian ja sen sisältämien toimenpiteiden ja strategisten painopistealueiden kehittämisen tueksi. Keskeisiä painopistealueita ovat vähäpäästöiset energiamuodot ja käyttövoimat, uusiutuvien energiamuotojen hyödyntäminen sekä energiatehokkuus. Kestävän kehityksen ohjelman keskeiset kestävään kehitykseen ja kiertotalouden edistämiseen liittyvät toimenpiteet ovat:

- Liikennepäästöjen vähentäminen
- Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen
- Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen
- Resurssitehokkuus (bio- ja kierrätystalous)
- Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta

Hankintatoiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa tunnistetaan järjestelmällisesti ne hankinnat, joiden avulla edellä mainittujen painopistealueiden kehittämistä ja toimenpiteiden tavoitteiden saavuttamista voidaan tukea hankintojen avulla.

Vuoropuhelu hankintojen yhteydessä

Hankintojen yhteydessä on **järjestettävä vuoropuhelu** markkinoilla toimivien yritysten kanssa siten, että hankintalain vaatimukset yritysten tasapuolisesta ja syrjimättömästä kohtelusta sekä avoimuudesta toteutuvat. Vuoropuhelun tulee sisältää vähintään info/keskustelutilaisuus ja/tai tietopyyntö kilpailutusasiakirjojen sisällöstä. Kansallisen kynnysarvon ylittävät tietopyynnot julkaistaan Hilmassa ja alittavat suoraan yrityksille. Vuoropuhelu on järjestettävä, kun jokin seuraavista kriteereistä täyttyy:

- monivuotiseen sopimukseen tähtäävä palveluhankinta
- hankinnan arvo ylittää 100 000 euroa tai rakennusurakka yli 300 000 euroa
- hankinnan arvon alittaessa edelliset rajat, pyydetään tarvittaessa lausunto tarjouspyyntöluonnoksesta hankintapalveluilta tai kehitysyrityksiä Miksein hankinta-asiantuntijalta.

Kaupunki ja konserniyhtiöt järjestävät vuosittain tiedotustilaisuuden seuraavan kalenterivuoden keskeisistä hankinnoista.

Hankintaprosessi

Konsernin hankinnat on kilpailutettava sähköisellä kilpailutusjärjestelmällä ja kynnysarvon alittavat hankinnat pääsääntöisesti pienhankintajärjestelmällä. Erityisesti pienhankinnoissa huolellisella paikallisten toimijoiden kartoittamisella ja tarjouspyyntöjen lähettämällä mahdollisimman monelle soveltuvalle paikalliselle yritykselle on mahdollista tukea seudullista elinvoimaa.

Hankintaprosessissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita ja menettelytapoja, jos konsernilla ei ole voimassa olevaa hankintasopimusta:

1. Ostot arvoltaan 0–8 999 euroa voidaan hankkia suoraan. Suorahankintana toteutettavissa pienhankinnoissa on pyrittävä käyttämään paikallisia yrityksiä kaupunkikonsernin kokonaisu- ja huomioiden.
2. Hankinnat arvoltaan 9 000–19 999 euroa voidaan suorittaa vapaamuotoisen dokumentoidun hintavertailun perusteella tai kilpailuttaa pienhankintajärjestelmällä. Liitteen E mukaisissa palveluissa dokumentoidun hintavertailun perusteella on mahdollista toteuttaa 9 000–49 999 euron hankintoja. Hintavertailuun on pyydetävä vähintään kolme (3) tarjoutta.

3. Kilpailutus tulee aina suorittaa, mikäli hankinnan veroton arvo on vähintään 20 000 euroa. Rakenusurakoissa raja on 30 000 euroa. Hankintalain liitteen E mukaisissa palveluissa vastaava raja on 50 000 euroa.
4. Kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa voidaan käyttää rajoitettua menettelyä. Hankinta tulee kuitenkin suunnata mahdollisimman monelle yritykselle, vähintään kolmelle (3).
5. Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat toteutetaan aina hankintalain taikka erityisalojen hankintalain mukaisesti.

Hankintaa ei saa keinotekoisesti pilkkoa eriin tai laskea sen arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintasäännösten soveltamisen välttämiseksi. Pilkkominen ei tarkoita hankinnan tarkoituksenmukaista jakamista osiin vaan hankinnan keinotekoisesta pilkkomista, jotta vältettäisiin hankintalain tai hankintasäännön mukaisen hankintarajan ylittävän hankinnan kilpailuttamiselta.

Hankintalain tarkoittamia suoraankintoja on mahdollista toteuttaa perustellusti, kun kriteerien täyttymisestä on kuultu hankintapäällikköä tai konserniyhtiössä vastaavaa hankintoja koordinoivaa tahoa. Suorahankinta on aina perusteltava kattavasti hankintapäätöksessä. Lähtökohtaisesti kynnysarvot ylittävistä suoraankinnoista julkaistaan vapaaehtoiset ilmoitukset aiotusta suoraankinnasta ennen hankintasopimuksen tekemistä.

Hankintapäätökset ja hankintarajat

Hankintarajat ylittävistä hankinnoista tehdään valituskelpoinen hankintapäätös. Hankintapäätös on aina perusteltava, ja siitä on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat sekä hankintalain mukaiset muut vähimmäistiedot. Hankintapäätökseen liitetään aina muutoksenhakuohjeistus; kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa valitusosoitus markkinaoikeuteen ja oikaisuohje, kynnysarvon alittavissa hankinnoissa ainoastaan oikaisuohje.

Mikkelin kaupungin sisäiset hankintapäätösrajat on esitetty hankintasäännön liitteessä A. Kaupunkikonsernin muut yhteisöt määrittelevät omat hankintapäätösrajansa omissa hankintoja koskevissa ohjeistuksissaan.

Hankintatoiminnan seuranta ja valvonta

Tilivelvolliset viranhaltijat ja konsernin vastuuhenkilöt valvovat virkansa puolesta yhdessä tilintarkastajien kanssa, että konsernin hankintatoiminnassa ei tapahdu väärinkäytöksiä tai hankintalain, konsernin hankintasäännön eikä konsernin hankintatoiminnan yhteisten periaatteiden ja kriteerien vastaista toimintaa. Tilivelvolliset viranhaltijat, konsernivastuuhenkilöt, tilintarkastaja ja sisäinen tarkastus tuovat hankintansa mukaan esille tulleet väärinkäytökset kaupunginhallituksen käsittelyyn, joka päättää mihin toimiin asian suhteen ryhtyy.